Festivalul Salzburg 2013. Remember (I).

FALSTAFF de Verdi

(Costin Popa – 10 octombrie 2013)

Emoționat, scriu aceste rânduri chiar în ziua în care întreaga omenire comemorează 200 de ani de la nașterea marelui Giuseppe Verdi, geniul belcantoului romantic în operă, fondator de dramaturgie și vocalitate. S-a întâmplat să văd recent la Salzburg o nouă producție a ultimei creații a maestrului de la Busseto, imensa cascadă de râs cu care a dorit să-și așeze definitiv pana întru odihnă pe fila cu portative de teatru liric, „Falstaff", capodopera comică a tuturor timpurilor. A împlinit și ea, în acest an, un secol și trei decenii de la premiera absolută.

În orașul lui Mozart, italianul Damiano Michieleto, un foarte ambițios exponent al trendului modern în regia de operă, care produce nu de puține ori montări șocante, derapante, cu asocieri ilogice și simboluri deplasate, fără consistentă legătură cu muzica, nu a abzis nici acum de la ideea de a citi partitura verdiană și libretul lui Arrigo Boito în cheie actuală dar, spre surprinderea și satisfacția mea, a ales o soluție care funcționează. Ne pregătește să o percepem încă de la început când pe cortină este proiectată o filmare sau poate chiar o transmisie (în direct, prin satelit) din piața milaneză Buonarroti în care, la numărul 29, se află „Casa di riposo per musicisti", așezământ fondat de însuși Verdi pentru bătrânii cântăreți și unde își dorm somnul de veci compozitorul și soția sa, Giuseppina Strepponi.

Ambrogio Maestri
(Sir John Falstaff)

Proiecția se întrerupe și cortina de la Haus für Mozart se ridică. Suntem chiar în „Casa Verdi". Un domn corpolent se odihnește pe o canapea și... visează. Visează la Sir John Falstaff și la opusul pe care îl va pune în pagină împreună cu câțiva artiști-locatari și nu numai, în timp ce în saloanele alăturate, bătrâneii își duc viața tihnită și din când în când asistă la show. Pornind de la un vis transpus în realitatea prezentă, tratarea în costume ale zilei de azi a salvat inerentul conflict cu epoca originară a acțiunii, cu libretul.

Se știe, prin orice lectură regizorală modernă apare nevoia acceptării (sau neacceptării) unei noi convenții, semnarea sau nu a unui nou contract ideatic între spectator și producție, care se naște necondiționat, provenit din discrepanța dintre text și viziunile depărtate de timpul din partitură al intrigii. În montarea salzburgheză, convenția se diluează și, practic, nu mai există, contractul nu mai apare necesar. Totul se petrece în imaginație.

Pornind de la asemenea premise conceptuale, lui Michieletto (susținut de scenograful Paolo Fantin, de creatoarea costumelor Carla Teti, de light designer-ul Alessandro Carletti și de firma responsabilă a proiecțiilor video, Rocafilm) nu-i rămâne decât să manevreze cu pricepere interpreții, să-i facă să joace convingător, într-un cuvânt, să dea veridicitate scenică tramei, să captiveze. Ceea ce și reușește grație unui mănunchi de cântăreți-artiști de clasă. Sigur că soluții inedite, care cad bine în alegoriile inventivului Michieletto, apar la tot pasul... într-un azil se găsește întreaga „recuzită" necesară, de la confetti bleu (ce simbolizează valurile Tamisei în care

este aruncat bietul cavaler) la... sicrie (în scena farsei din ultimul act, când lui Falstaff i se însceneează propria înmormântare).

Ambrogio Maestri
(Sir John Falstaff)

Faptul că l-a avut în fruntea distribuției pe Ambrogio Maestri care nu numai că are „le physique du rôle” dar și cântă magistral, a constituit marele avantaj. Baritonul italian amintește ca timbralitate de legendarul Tito Gobbi de care îl desparte, poate, nuanțarea nu atât de amănunțită, colorizarea nu atât de intensă prin voce a stărilor și trăirilor savurosului personaj. Dar Maestri este expresiv în tot ceea ce face, glasul sună masiv și amplu („Quest’è il mio regno” din primul act, ca și „L’onore!”, debutul faimosului monolog din finalul aceleiași secțiuni), personajul este bonom, expansiv și melancolic („Alice e mia! Va..., vecchio John”) impunător în adresări, subtil („Quand’ero paggio del Duca di Norfolk”), șmecher, naiv-credul și, până la urmă, înduioșător de conciliant.

Fără îndoială, rămâne Falstaff al clipei, primul după compoziția de neuitat a lui Giuseppe Taddei, tot la Salzburg, acum peste trei decenii, sub bagheta lui Herbert von Karajan.

.

Elisabeth Kulman și
Ambrogio Maestri

Pe Ambrogio Maestri l-au înconjurat Massimo Cavaletti, Ford cu plăcut glas de bariton și anvergură în aria „È sogno? o realtà...”, Fiorenza Cedolins, ușor impură în focalizarea frumoasei voci sopranile dăruită Alicei și mezzosoprana Elisabeth Kulman, o Mrs. Quickly ademenitoare și sexy („Casa di riposo” are și așa ceva), care îl descumpănește și îl zăpăcește pe bietul Sir John, tocmai când se pregătea să dea atacul la Alice și Meg Page (Stephanie Houtzeel).

Zicerea „Reverenza” a fost fără reproș grație omogenității vocii artistei și expresiei prefăcut-insinuante cu care l-a fermecat pe eroul titular. (Nu știam că, peste puțină vreme, Elisabeth Kulman avea să mă impresioneze în roluri de factură total diferită, Fricka și Waltraute din Tetralogia wagneriană, la Festivalul Enescu.)

Elisabeth Kulman, Javier Camarena,
Fiorenza Cedolins și Ambrogio Maestri

Cuplul tinerilor îndrăgostiți Nannetta și Fenton a revenit excelenților Eleonora Buratto (soprană cu cânt suav și pianissime aerate în aria „Sul fil d'un soffio etesio") și Javier Camarena (tenor cu abordare rafinată a paginii „Dal labbro incanto").
În alte roluri, de mare importanță în economia spectacolului, au propus minunate compoziții Luca Casalin (Dr. Caius), Gianluca Sorrentino (Bardolfo) și Davide Fersini (Pistola).

La pupitrul Corului „Philharmonia" și Orchestrei Filarmonice din Viena, cu gestică economică, liniștită, Zubin Mehta a condus în parametri clasici ca tempo, restituind verva infiltrată cu atâta artă de compozitor în portative. Ansamblurile au funcționat parcă de la sine, spiritul lucrării a fost prezent în orice accent și culoare orchestrală, celebra fugă finală, vijelioasă și antrenantă, găsind în bagheta șefului de orchestră un impuls cuceritor. „Tutto nel mondo è burla"... totul în lume este o glumă, autografiază Verdi pentru eternitate, încheindu-și profetic creația.

Și pentru ca puritanii mizanscenelor tradiționale să fie (cât de cât) satisfăcuți, la Haus für Mozart din Salzburg, Ambrogio Maestri a apărut la rundele de aplauze costumat ca un autentic Sir John, desprins dintr-o pânză de secol XV. Delicios!